



บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

โดยทั่วไปแล้วเราอาจจะยอมรับได้โดยเกือบมิต้องไตร่ตรองเลยว่า กฎหมายเป็นรากฐานสำคัญของสังคม เพราะกฎหมายเป็นเครื่องประกันความยุติธรรมในสิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคล ความวุ่นวายทางสังคมก็มักจะถูกคาดหวังว่า จะสามารถขจัดไปได้ด้วยการเพิ่มมาตรการทางกฎหมายให้เข้มงวดมากขึ้น จึงมีบางคนใช้คำว่า กฎหมาย (Law) ความเป็นระเบียบ (Order) และความยุติธรรม (Justice) เสมือนเป็นคำที่มีความหมายเหมือนกันหรือเป็นคำคำเดียวกันเสมอ ๆ บางคนถึงกับเชื่อว่าการขัดขืนกฎหมาย ก็เท่ากับเป็นการทำลายความยุติธรรม แต่โดยความเป็นจริงแล้ว "ความยุติธรรม" เป็นคำที่มีความหมายกว้างกว่า "กฎหมาย" กฎหมายโดยตัวมันเองเป็นเพียงเครื่องมืออันหนึ่ง ซึ่งมีหน้าที่นำเราไปสู่ความยุติธรรม ในขณะที่เกี่ยวกับความเป็นระเบียบของสังคมก็อาจเป็นผลผลิตที่เกิดจากสถาบันอื่น ๆ ได้ เช่น สถาบันเศรษฐกิจ การศึกษา และศาสนา เป็นต้น ดังนั้นการขัดขืนกฎหมายในบางครั้งจึงไม่ใช่เป็นการทำลายความยุติธรรมหรือทำลายความเป็นระเบียบ โดยเฉพาะการขัดขืนกฎหมายซึ่งไม่ยุติธรรม แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าการขัดขืนต่อกฎหมายด้วยวิธีการอย่างไร จึงจะมีความถูกต้องและเหมาะสมมากที่สุด

นักปรัชญาในอดีตและปัจจุบัน ได้เสนอวิธีการไม่เชื่อฟังกฎหมายที่ไม่ยุติธรรมไว้หลายรูปแบบด้วยกัน แต่รูปแบบที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพมากที่สุดอันหนึ่ง นับตั้งแต่ช่วงหลังศตวรรษที่ 19 เป็นต้นมาก็คือ "การคือแพ่ง" (Civil Disobedience) ในบทที่ 2 จึงได้เสนอประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการคือแพ่งของนักปฏิบัติและนักทฤษฎีที่สำคัญหลายท่าน เช่น เฮนรี เดวิด โทโร, คานธี และมาร์ติน ลูเธอร์คิง เป็นต้น โดยก่อนหน้านี้อาจได้แสดง

ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างกฎหมายกับความยุติธรรม และก็ได้ข้อสรุปออกมาว่า กฎหมายจะยุติธรรมได้ ก็ต้องพิจารณาทั้งความยุติธรรมในการบังคับใช้หรือรูปแบบความยุติธรรม (Formal Justice) และคุณค่าที่เป็นเครื่องกำหนดเนื้อหาความยุติธรรมในกฎหมาย (Substantial Justice) แต่จากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นได้แสดงให้เห็นว่า บางครั้งกฎหมายอาจไม่ยุติธรรมและมูลเหตุแห่งความไม่ยุติธรรมของกฎหมายนี้เอง ที่เป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดการก่อกวน อย่างไรก็ตาม ในบทนี้ได้แสดงให้เห็นว่า บางครั้งกฎหมายไม่ยุติธรรมเสมอไป แต่ปัญหาสำคัญของบทนี้ก็คือการให้นิยาม "การก่อกวน" เพราะขณะนี้ยังไม่มีนิยามใดเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะนักปรัชญาหลายท่านมีความเห็นไม่ตรงกัน ในการกำหนดองค์ประกอบของการกระทำที่ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของนิยาม เช่น นักปรัชญาบางท่านเห็นว่า การก่อกวนต้องกระทำโดยเปิดเผย แต่ก็มีอีกหลายท่านไม่เห็นด้วย และบางครั้งองค์ประกอบที่นักปรัชญาเห็นพ้องต้องกันก็ยังมีปัญหาติดตามมา โดยเฉพาะองค์ประกอบซึ่งเป็นคำที่มีความหมายคลุมเครือ เช่น การไม่ใช้ความรุนแรง ก็ต้องนิยามเสียก่อนว่าการกระทำอย่างไรจึงจะถือว่า "รุนแรง" ดังนั้นจึงเกิดปัญหาการนิยามซ้อนนิยามขึ้นอีก แต่เมื่อได้เปรียบเทียบถึงเหตุผลต่าง ๆ ที่ได้นำมาถกเถียงกันในการกำหนดนิยามแล้ว ผู้เขียนก็ได้ถือเอานิยามอันหนึ่ง ซึ่งเห็นว่าเหมาะสมที่สุด

ในบทที่ 3 ได้เข้าสู่ปัญหาความชอบธรรมของการก่อกวน ซึ่งเป็นปัญหาต่อเนื่องจากบทที่แล้ว ทั้งนี้เพราะนักปรัชญาหลายท่านเห็นว่า ความไม่ยุติธรรมของกฎหมายไม่ใช่เงื่อนไขเพียงพอสำหรับข้ออ้างในสิทธิที่จะก่อกวน ทั้งนี้เพราะมนุษย์ย่อมมีพันธะที่หนักแน่นในการเชื่อฟังกฎหมายมากกว่าการไม่เชื่อฟังกฎหมาย และบางคนมีความเห็นต่อไปอีกว่าการก่อกวนอาจจะเป็นสิ่งที่ชอบธรรมได้ในระบอบการปกครองแบบอื่น แต่การก่อกวนไม่มีทางจะชอบธรรมในการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าการก่อกวนนั้นเป็นการก่อกวนโดยอ้อม (Indirect Civil Disobedience) ข้อพิจารณาความชอบธรรมในการก่อกวนนั้น ปัญหาหลักอยู่ที่ความเห็นที่ต่างกันในเรื่องภาวะอิสระของปัจเจกบุคคลกับพันธะทางการเมืองและพันธะทางกฎหมายของบุคคลต่อรัฐ รวมทั้งลักษณะพิเศษของระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเรียกร้องพันธะในการเคารพกฎหมายมากกว่าในระบอบการปกครอง

แบบอื่น อย่างไรก็ตาม ข้อถกเถียงทางปรัชญาการเมืองของปัญหานี้ ทำให้เราย้ายอยู่บนข้อสรุปซึ่งแสดงให้เห็นว่า การถือแพ่งอาจชอบธรรมได้ แม้จะเป็นการคืนแพ่งในระบบประชาธิปไตยก็ตาม

จากจุดนี้ปัญหาสำคัญสำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็ว่าได้เริ่มขึ้น กล่าวคือเมื่อเรายอมรับว่าการถือแพ่ง อาจชอบธรรมก็ตาม เราควรจะลงโทษต่อการฝ่าฝืนกฎหมายที่ชอบธรรมนี้หรือไม่และอย่างไร ดังนั้นในบทที่ 4 จึงได้เสนอความคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการลงโทษ 3 ทฤษฎี คือ ทฤษฎีทดแทนความผิด (retributive) ทฤษฎีป้องกัน (Deterrence) และทฤษฎีดัดแปลงนิสัย (Rehabilitation) เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาเหตุผลของการลงโทษการถือแพ่งในบทที่ 5 ต่อไป

ในบทที่ 5 เป็นข้อถกเถียงของแนวความคิดที่ขัดแย้งกัน 2 ฝ่ายคือ

ฝ่ายแรก ซึ่งเห็นว่าควรลงโทษการถือแพ่งได้แสดงเหตุผลทางค่านิยมทฤษฎี การลงโทษ และด้วยเหตุผลทางค่านิยมทฤษฎี (ethics) ของการถือแพ่ง โดยส่วนใหญ่แล้วเหตุผลของการลงโทษที่ฝ่ายนี้เห็นชอบ จะเน้นทฤษฎีการลงโทษเพื่อทดแทนความผิดในการละเมิดกฎหมาย และเน้นการลงโทษเพื่อป้องกันความวุ่นวายทางสังคมที่อาจเกิดขึ้นถ้ายอมผ่อนผันต่อการละเมิดกฎหมาย ส่วนทางค่านิยมทฤษฎีซึ่งเป็นการมองการยอมรับการลงโทษขึ้นไปจากสายตาของผู้ถือแพ่งเองนั้น มีเหตุผลมาจากความเชื่อที่ว่า การยอมรับการลงโทษจะเน้นความยุติธรรมของกฎหมายให้เด่นชัด และเป็น การแสดงความจริงใจของตัวผู้ถือแพ่งเองว่ามีได้ละเมิดกฎหมายเพื่อประโยชน์ส่วนตัว อันจะเป็นการชักจูงให้ประชาชนเห็นด้วยหรือสนับสนุนต่อการคัดค้านกฎหมายนั้น

ฝ่ายที่สอง เห็นว่าการลงโทษไม่สามารถทำได้เพราะ จะเป็นการค้ำตัวเองทางค่านิยมทฤษฎีการลงโทษ และขัดต่ออุดมคติในกฎหมายอาญา ฝ่ายนี้จะยืนอยู่บนทฤษฎีการลงโทษแบบทดแทนความผิดทางศีลธรรมเป็นสำคัญ

ข้อถกเถียงในปัญหาการลงโทษการถือแพ่งของทั้ง 2 แนวความคิดที่ต่างกันนับว่ามีเหตุผลที่นักรับฟังด้วยกันทั้ง 2 ฝ่าย เราจึงมีหน้าที่ในการวิเคราะห์หรือประเมินความ

หนักแน่นและความน่าเชื่อถือของทั้ง 2 แนวความคิด เพื่อหาข้อสรุปที่น่าจะเป็นไปได้ และถูกต้องมากที่สุด

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาความขัดแย้งทางค่านิยมที่สัมพันธ์กับการลงโทษ การถือแพ่ง

2. เปรียบเทียบและวิเคราะห์เหตุผลที่ใช้สนับสนุนและคัดค้าน รวมทั้งประเมินความขัดแย้งดังกล่าว เพื่อเสนอแนะข้อยุติ โดยคำนึงถึงความน่าจะเป็นไปได้ รวมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาทางค่านิยมที่บางประการ ซึ่งขอเสนอในทางปฏิบัติ มีจุดมุ่งหมายเพียงเพื่อกระตุ้นให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในปัญหานี้ ใ้ค่นำไปอภิปรายกันในรายละเอียดต่อไปเท่านั้น จึงไม่ได้วิเคราะห์ปัญหาในประเด็นหลังนี้มากนัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ในทางปรัชญาของวิทยานิพนธ์นี้จะช่วยเข้าใจและทราบถึงความขัดแย้งในปัญหาทางปรัชญาบางเรื่อง โดยเฉพาะ ปัญหาหน้าที่ของประชาชนต่อพันธะทางกฎหมาย และปัญหาการลงโทษต่อการถือแพ่ง และเนื่องจากผู้เขียนเชื่อว่าการถือแพ่ง และเนื่องจากผู้เขียนเชื่อว่าการถือแพ่งที่ชอบธรรม จะนำไปสู่การพัฒนากระบวนการและกลไกเมืองให้มีความยุติธรรมมากขึ้น ดังนั้นความรู้ที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ อาจจะมีส่วนกระตุ้นให้ผู้สนใจ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในกระบวนการยุติธรรม ได้พิจารณาหาแนวทางในการปฏิบัติให้มีความเหมาะสมและยุติธรรมมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาข้อมูลจากหลักฐานปฐมภูมิ (Primary Source) เช่น งานเขียนของ ไทโร มาร์ติน ลูเชอร์คิง ฯลฯ

2. ศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Source) จากการวิเคราะห์ตีความ

ของนักปรัชญาท่านต่าง ๆ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการก่อกบฏ (Civil Disobedience)

3. นำข้อมูลที่ได้จากทั้ง (1) และ (2) มาศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบเพื่อนำไปสู่ผลสรุปที่น่าจะเป็นต่อไป



ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย